Spirit of Bosnia / Duh Bosne
An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

BOSANSKE REKE

Svetlana Slapšak

"Bosanske reke" je porodična igra, koju smo počeli igrati kada smo kolima odlazili na more, naročito dok smo se gušili u prašini prelazeći nesfaltiranim putevima Romaniju. Nastavila sam je docnije, i još i danas dobro služi u čestim putovanjima u Bosnu. Igra se na ispadanje, počinje se sa listom od deset reka koje treba imenovati; šampioni dosežu stepen od tideset reka, posle čega se obično ide na drugu sličnu igru – planine. Nepotrebno isticati – igra se može igrati sa bilo kojim delom bivše zemlje, u bilo kojem delu bivše zemlje. Savet početnicima – sa Bistricom se nikada ne može pogrešiti.

Prvi deo putovanja, od Dubrovnika do Sarajeva, završio je loše: uglavnom se ćutalo, pošto nas je iz Trebinja ispratio potpuno nob bilbord sa slikom i tekstom "Hoćemo Šešelja", a iz Gackog celofasadni crno-beli al fresco portret Ratka Mladića, doduše sa tekstom "Market". No najgore je tek čekalo – nacionalni park Sutjeska. Još pre tridesetak godina, visoko mitizirani prostor važnog uspešno prebrođenog poraza partizanske vojske bio je u svako doba godine pun autobusa, grupa, pokreta, glasova: možda malčice teško podnošljivo, ali hajde – najviše je uvek bilo omladine. Ni ideja sportsko-reakreativno uređenog "mesta sećanja" nije bila besmislena, zapravo je pomagala da se prebrodi državni upis. Čovek bi očekivao da bi takva infrastruktura mogla da se iskoristi u drugome vremenu bez većih problema prenosa značenja. No ne u državi novih svetaca, ratnih zločinaca. Spomenik je zarastao u visoku travu, ne može mu se prići. Skelet hotela, upravnih zgrada, omladinskih kuća, sve je neverovatno zapušteno: teško bih našla bolji očit primer za svoju omiljenu docu-fiction seriju "Svet posle ljudi". Nova obaveštenja upućuju posetioca da je reč o "ekološkom" području, stara obaveštenja su još tu da zbune one koji su po starim vodičima zalutali u ovaj kraj. Najžalosniji prizor su svetiljke, ponos dizajna šezdesetih, sada razlupane, pokradene, naherene, zarđale. Ili možda stvari nisu tako loše: arheologija "mesta sećanja" daje zapravo savršen uvid u republičkosrpsku invenciju.

Dve nedelje posle poplava, putovanje iz Sarajeva prema Brodu, koje je jedino preporučljivo, ukida svaku reč, a nekmoli igru. Prolazi se sporednim putem preko Maglaja sa zaobilaženjem Doboja. To je viša obala, koja je pretpela manje štete. No zato se tek otuda mogu oceniti prave dimenzije strahote. Put je oivičen brdima otpadaka, uglavnom pokućstva, kućnih aparata, suđa, dušeka, tepiha, krpa, flaša...oivičen je upozorenjima za mine na svakih 20 m na nekim deonicama. Krošnje drveća, onog koje nije polomljeno, krasi đubre koje je reka iznela. Najveći deo đubreta je plastika. Stotine hektara polja pokriveno je crnim blatom. Voda je odnela nekoliko

grobalja, pazeći da odšteti skoro podjednako sve vere, kao i ateiste. Dvospratni bunker pored pruge izvrnuo se na jednu stranu, porušene kuće je teško i primetiti među gomilama otpadaka. Reka Bosna je ranije godinama pružala užasan izgled, okićena đubretom, sa obalama na koje se praktično ne može prići: sada je još uvek četiri puta veća, ali su obale potpuno čiste od otpadaka. Reka izgleda onako kako je možda izgledala pre jednog stoleća ili više, sa čistim obalama, tamo gde se povukla sa devičanskim sprudovima od sivih oblutaka. Uspešno se otresla sve nečisti kojom su je gušili, uključujući i mine, i sad valja novu vodu. Sumnjam da postoji neki plan da se reka očuva u svom novom obliku, i da se šteta koja je nanesena bar malo smanji iskorišćavanjem mogućnih prednosti. Koliko dugo će nova reka Bosna izdržati, dok svet oko nje ne krene ponovo da je uništava, i koliko dugo će to ona podnositi?

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.